

Internkontrollplan inkl. bilagor

2026

Hälso- och sjukvårdsnämnden

1 Inledning

I enlighet med Region Västerbottens reglemente för intern kontroll tar varje nämnd fram en årlig plan för intern kontroll. Internkontrollplanen syftar till att säkerställa att kontrollsystemet i nämndens verksamhet fungerar genom att testa de rutiner och regelverk som finns, för de risker nämnden har prioriterat som mest väsentliga att följa. I planen redovisas även de risker som hanteras aktivt genom så kallade direktåtgärder, samt risker som identifierats men som inte blir fokus under det kommande året. De senare samlas under benämningen tolererade risker vilket innebär att andra risker bedöms vara mer effektfulla att arbeta med under året. Tolererade risker kan omvärderas och hanteras annorlunda i ett senare skede, vid behov.

2 Riskanalys

Riskanalyser är grunden för ett systematiskt arbete med intern kontroll och är utgångspunkten för att prioritera hur olika risker ska hanteras. Riskanalysen består av tre steg:

- Riskidentifiering
- Riskvärdering
- Riskhantering

Identifiera risker

I detta steg identifieras och värderas risker inom kontrollmiljön, där risker med höga riskpoäng ligger till grund för kontrolltester. De risker som ska beaktas är de som kan påverka verksamhetens förmåga att uppnå sitt uppdrag, sina mål eller uppfylla lagar och bestämmelser, liksom kritiska framgångsfaktorer och hinder för dessa. Följande rubricerade områden används som stöd:

- Ekonomi
- Information och IT
- Oegentligheter
- Personal
- Samverkan
- Säkerhet och trygghet
- Verksamhetens genomförande

En risk är inte ett allmänt tillstånd utan en specifik händelse eller ett specifikt förhållande som riskerar att leda till en oönskad konsekvens. När risker tydligt kan beskrivas så underlättar det samsyn och möjligheten att komma åt rotorsaker

Värdera risker

För varje risk som identifieras görs en värdering av sannolikheten att risken ska inträffa samt hur allvarlig konsekvensen skulle vara om risken inträffar. Risken ska bedömas genom poängsättning enligt skala 1–4. Riskpoängen blir faktorn av konsekvens och sannolikhet, och kan alltså ha värde 1 som lägst och värde 16 som högst. Detta illustreras

i tabellen nedan.

Sannolikhet	Mycket hög	4	8	12	16
	Hög	3	6	9	12
	Medelhög	2	4	6	8
	Låg	1	2	3	4
		Försumbar	Lindrig	Kännbar	Allvarlig
Konsekvens					

Hantera risker

Med utgångspunkt i riskvärderingen beslutas hur riskerna ska hanteras. Prioritering sker även utifrån resurser, genomförbarhet och förväntad effekt. Beslut fattas om risken ska hanteras genom kontrolltester och kontrollaktiviteter, som en direktåtgärd eller läggas som en tolererad risk under det kommande året.

En identifierad risk bör inte hanteras på flera ställen samtidigt för att undvika dubbelarbete och onödig administration. Om det redan finns ett systematiskt arbete för att hantera risken dokumenteras detta i riskanalysen, men risken blir inte en del av nämndens internkontrollplan.

3 Kontrollaktiviteter och planerade kontrolltester

I Region Västerbotten görs en distinktion mellan kontrollaktiviteter och kontrolltester. Kontrollaktiviteter finns i våra arbetsprocesser och rutiner och formar det dagliga arbetet. Sammantaget bildar dessa vårt kontrollsystem. Kontrolltester innebär att genomföra granskningar, mätningar eller verifikationer i efterhand för att säkerställa att kontrollsystemet fungerar. Ofta uttrycks det som att organisationen då har "koll på kollen"

I detta avsnitt redovisas de kontrolltester som nämnden beslutat ska genomföras under det kommande året.

Ekonomi

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk att politiska beslut fattas utan finansiering så att budgetunderskott ökar	 Mycket hög (16) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög	Kontroll av beslutsunderlag avseende finansiering	Granskning av beslutsunderlag avseende ärenden som kräver finansiering Typ av kontrolltest Bevis/Underlagsgranskning	Kontroll av beslutsunderlag där finansiering bedöms krävas utanför budget. Det kan avse ärenden som är kostnadsdrivande tex utökning av verksamhet, helt nya upphandlingar mm. Metod för framtagande av beslutsunderlag att granska: - alla beslutsärenden som är relevanta samlas upp av nämndsekreterare vid varje sammanträde under året.
Risk för utbetalning till bluffleverantör vilket leder till ekonomisk förlust och förlorat förtroende	 Låg (3) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 1. Låg	Beställaren av vara/tjänst tar kontakt med utländska leverantörer för att säkerställa fakturor från nya leverantörer eller vid ändrade betalningsuppgifter	Kontroll av att beställaren av vara/tjänst har godkänt utländska fakturor innan de utbetalas Typ av kontrolltest Stickprov	stickprov genomförs vid 3 tillfällen under året. Vid varje tillfälle genomförs 10 kontroller.
Att upphandlingsprocessen av tjänsteavtal påbörjas för sent så att hela processen försenas	 Hög (8) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 2. Medelhög	Kontroll av av antal avtal avseende vård- och bemanningstjänster som tecknas i tid av ärenden i upphandlingsplan	Att för varje upphandling av en vårdtjänst eller bemanningstjänst kontrollera om den genomförs i tid Typ av kontrolltest Observation	Kontroll av samtliga upphandlingar av vårdtjänster avseende om nytt avtal tecknas innan föregåendes utgång.

Oegentligheter

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk att otillåtna bisysslor leder till otillbörlig konkurrens, jäv (Risk att de rutiner som finns för uppföljning av bisysslor inte följs)	 Hög (9) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög	Enligt bestämmelse kring bisyssla: Verksamhetschef eller motsvarande chefsnivå ansvarar för att uppföljning av fattade beslut sker	Stickprov av verksamheter för att kontrollera att uppföljning enligt bestämmelse kring bisyssla genomförts Typ av kontrolltest Stickprov	15 slumpvis utvalda stickprov kontrolleras under 2026 med avseende på regionens bestämmelse om bisyssla.
Risk för att deltagare i upphandlingsgrupper har intressekonflikt vilket kan leda till jäv i upphandlingar	 Hög (8) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 2. Medelhög	Jävsdeklaration inför uppstart av upphandlin	Stickprov på de upphandlingar som startats under perioden Typ av kontrolltest Stickprov	För 10 slumpvisa stickprov av startade upphandlingar under 2026 kontrolleras att medlemmar i upphandlingsgrupp har fyllt i en jävsdeklaration.

Personal

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk att arbetsmiljörisker inte uppmärksammas, åtgärdas eller förbyggs	 Hög (9) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög	Efterlevnad rutin för hantering av tillbud och arbetsskada i Stella	Granskning av statistik över händelser med åtgärd Typ av kontrolltest Observation	Statistiken tas ur Diver och avser alla tillbud och arbetsskador som registrerats under innevarande år fram till en månad innan uttag (för att undvika att helt nya registrerade händelser, som inte hunnit hanteras, ger en missvisande bild).

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk att otydligheter i ansvarsfördelning leder till brister i arbetsmiljöarbetet	 Hög (9) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög	Efterlevnad Regionens riktlinje för fördelning av arbetsmiljöuppgifter	Stickprov enkät till chefer Typ av kontrolltest Stickprov	Slumpvisa stickprov genom utskick av enkät genomförs på 15 verksamheter inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Verksamhetens genomförande

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk att anmälan inte görs vid misstanke eller vetskap om barn som far illa	 Mycket hög (16) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög	Verksamhetens följsamhet till fastställd riktlinje och checklista orosanmälan vid misstanke om barn som far illa	Uttag ur diariet avseende antal orosanmälningar enligt fastställd riktlinje och checklista Typ av kontrolltest Observation	Kolla upp antalet som utgångsläge för 2025 med diariet
Risk att barnrättsperspektivet inte beaktas vid politiska beslut som rör barn (enligt Lag (2018:1197)	 Mycket hög (16) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög	Granskning av beslutsunderlag i ärenden som bedöms få konsekvenser för barn	Granskning av beslutsunderlag i ärenden som bedömts påverka barn Typ av kontrolltest Bevis/Underlagsgranskning	Nämndsekreterare plockar ut ärenden som bedöms påverka barn vid varje sammanträde och kontrollerar att rubrik i tjänsteskrivelse är ifylld.
Risk att följsamhet till vårdgarantin medför undanträngningseffekter för patienter med kroniska sjukdomar	 Hög (9) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög	Hälsocentralers följsamhet till vårdgarantin (medicinsk bedömning inom 3 dagar) samt genomförda återbesök kroniska diagnoser	Analys av data hälsocentralernas följsamhet till vårdgarantin samt genomförda återbesök kroniska diagnoser Typ av kontrolltest Observation	Hälsocentralernas följsamhet till vårdgarantin följs kontinuerligt. Kontrolltestet avser att kartlägga om en förbättrad följsamhet till vårdgarantin påverkar antalet planerade återbesök för patienter med kroniska diagnoser.

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk för bristande förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet vid avbrott i leveranser och tjänster samt extremväder	 Mycket hög (12) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 3. Hög	Uppdaterade, kända och övade reservrutiner/avbrottsplaner finns inom verksamheten för att hantera: IT-avbrott, avbrott i elförsörjning, avbrott i telefoni, avbrott i medicinsk gasförsörjning, avbrott i vattenförsörjning och värmebölja.	Testerna görs på ett stickprov av de samhällsviktiga verksamheter som definieras i gällande Risk- och sårbarhetsanalys. Testerna medför bekräftelse av huruvida rutiner finns, samt bedömning av vilken kvalitet de har. Typ av kontrolltest Stickprov	10 utvalda verksamheter kontrolleras under 2026. Utvärdering görs både kvalitativt och kvantitativt, dvs både om det finns rutiner på plats och vilken kvalitet de upprättade rutinerna har.
Risk att politiska beslut fattas utan beskrivning av konsekvenser enligt beslutade anvisningar under rubriken "bedömda resultat och konsekvenser"	 Mycket hög (16) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög	Kontroll av tjänsteskrivelser avseende "bedömda resultat och konsekvenser"	Stickprov av tjänsteskrivelser avseende att rubriken "Bedömda resultat och konsekvenser" fyllts i Typ av kontrolltest Stickprov	15 slumpvisa stickprov Metod: Bedömda resultat och konsekvenser finns i tjänsteskrivelsemallen enligt perspektiven nedan. Bedöm texten i underlaget ur perspektiven: - Hur påverkas medborgare, verksamhet, patienter, medarbetare, andra aktörer? - Finns det några ekonomiska risker- och konsekvenser?

Risk	Riskbedömning	Kontrollaktiviteter	Kontrolltester	Kontrollbeskrivning
Risk att politiska beslut fattas utan underlag som beaktar jämställdhet	 Hög (9) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög	Handläggare redovisar konsekvenser för kvinnor/män i tjänsteskrivelsemall och övriga beslutsunderlag	Kvalitativ granskning av tio ärenden som bedöms ha stor relevans för jämställdhet Typ av kontrolltest Bevis/Underlagsgranskning	Ett urval av ärenden görs av regionens jämställdhetsstrateg. Tjänsteskrivelse samt beslutsunderlag granskas utifrån hur väl underlagen lever upp till regionens krav på jämställdhetsintegrerade beslutsunderlag med utgångspunkt i regionens checklista för jämställdhetsintegrering.
			Antal ärenden med en jämställdhetsmotivering Typ av kontrolltest Stickprov	Genomgång av tre slumpvis utvalda tjänsteskrivelser från respektive sammanträde i hälso- och sjukvårdsnämnden för att se hur stor andel som under rubriken jämställdhet har motiverat hur underlaget påverkar jämställdhet.

4 Direktåtgärder

I de fall som det inte är möjligt eller lämpligt att utforma kontroller så är det möjligt att utforma så kallade direktåtgärder. Det handlar ofta om risker som inte går att hantera i dagsläget genom anpassning av rutiner eller arbetssätt. Om åtgärden resulterar i förändrade arbetssätt och standardiserade kontroller skall den överföras till rutinmässig hantering. Målet borde vara att gradvis flytta så mycket som möjligt in i den rutinmässiga hanteringen eftersom det är mindre krävande i energi, pengar, resurser och uppmärksamhet.

Nedan redovisas de direktåtgärder som planeras att genomföras under kommande år.

Ekonomi

Risk	Riskbedömning	Direktåtgärd	Slutdatum
Risk att inköp av material sker utanför avtal vilket ger dyrare inköp (avtal finns men köp sker utanför)	 Mycket hög (16)	Göra delegationsordning och riktlinje för inköp känd och säkerställa implementering i vårdens verksamheter.	2026-03-31
Periodicitet År	Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög		

Oegentligheter

Risk	Riskbedömning	Direktåtgärd	Slutdatum
Risk för välfärdsutnyttjande och/eller välfärdsbrott kopplade till regionens upphandlade vårdtjänster	 Mycket hög (12)	En övergripande riskanalys med tillhörande åtgärdsplan gällande att förebygga, förhindra, upptäcka och hantera välfärdsbrott	2026-12-31
Periodicitet År	Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 3. Hög		

Samverkan

Risk	Riskbedömning	Direktåtgärd	Slutdatum
Risk att personal utsätts för hot och våld	 Hög (9)	Utreda möjligheten att i befintliga digitala system utveckla incidentrapportering	2026-12-31
Periodicitet År	Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög		

Säkerhet och trygghet

Risk	Riskbedömning	Direktåtgärd	Slutdatum
Risk att personal utsätts för rasism av patienter	 Hög (9)	Utreda möjligheten att i befintliga digitala system utveckla incidentrapportering	2026-12-31
Periodicitet År	Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög		

Verksamhetens genomförande

Risk	Riskbedömning	Direktåtgärd	Slutdatum
Risk att beslut som fattas av nämnden inte verkställs	 Hög (9)	Förbättrad arbetsprocess för att följa och verkställa beslut	2026-12-31
Periodicitet År	Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög		
Risk att ärenden inte blir väl beredda inför politiska beslut	 Mycket hög (16)	Förbättrade arbetssätt gällande ärendeberedning	2026-12-31
Periodicitet År	Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög		

5 Tolererade risker

Att tolerera en risk innebär att andra risker är mer väsentliga eller effektfulla att jobba med just nu. I det fallet planeras inga konkreta åtgärder eller kontroller just nu men genom att risken har dokumenterats så kan den omvärderas vid ett senare tillfälle och hanteras annorlunda vid behov.

Information och IT

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att beslut i nämnd inte dokumenteras på korrekt sätt vilket leder till att de inte blir spårbara. Periodicitet År	 Låg (1) Konsekvens 1. Försumbar Sannolikhet 1. Låg	Låg riskrespons medför att identifierad risk tolereras

Personal

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att personal inte har giltig legitimation Periodicitet År	 Medium (4) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 1. Låg	Låg riskrespons medför att identifierad risk tolereras

Samverkan

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att fakturor betalas för sent med risk för skadat förtroende för organisationen Periodicitet År	 Hög (8) Konsekvens 2. Lindrig Sannolikhet 4. Mycket hög	Proceduren med attestering för att förebygga oegentligheter måste vägas mot risken för skadat förtroende för regionen som organisation

Säkerhet och trygghet

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att personal utsätts för rasism av chef eller medarbetare	 Medium (4)	Låg riskrespons medför att identifierad risk tolereras
Periodicitet År	Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 1. Låg	

Verksamhetens genomförande

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att avgiftshandboken inte följs	 Låg (2)	Låg riskrespons medför att identifierad risk tolereras
Periodicitet År	Konsekvens 1. Försumbar Sannolikhet 2. Medelhög	
Risk att statliga bidrag fördelas ut i permanent budget istället för som intäkt när bidraget inkommer vilket leder till otydligt för verksamheten och felaktig användning av medel	 Medium (4)	Låg riskrespons medför att identifierad risk tolereras
Periodicitet År	Konsekvens 2. Lindrig Sannolikhet 2. Medelhög	
Risk att beslut som fattas av nämnden inte återrapporteras	 Låg (2)	Låg riskrespons medför att identifierad risk tolereras
Periodicitet År	Konsekvens 2. Lindrig Sannolikhet 1. Låg	

6 Bilaga 1. Risker som hanteras på annat sätt

Nedan redovisas de risker som redan hanteras genom ett systematiskt arbete och som därför inte valts ut som risker som ska ingå i nämndens internkontrollplan.

Ekonomi

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att budgetavvikelser inte leder till att tillräckliga åtgärder vidtas Periodicitet År	 Hög (9) Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 3. Hög	Risk hanteras inom ramen för Regionfullmäktiges uppdrag till nämnden och budgetarbete
Risk att inköp av material sker utan avtal vilket ger dyrare inköp (avtal har löpt ut och inte förnyats i tid) Periodicitet År	 Mycket hög (16) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 4. Mycket hög	Inköpsorganisationen arbetar kontinuerligt med processen att uppdatera och förnya avtal i tid.

Personal

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk för ojämlika löner Periodicitet År	 Hög (8) Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 2. Medelhög	Hanteras i partssamverkan

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk för jäv vid rekrytering	 Låg (3)	Hanteras i rekryteringsprocessen
Periodicitet År	Konsekvens 3. Kännbar Sannolikhet 1. Låg	

Verksamhetens genomförande

Risk	Riskbedömning	Hantering
Risk att skyddade personuppgifter och skyddade identiteter röjs	 Hög (8)	Risken hanteras inom ramen för röjande av personuppgifter genom personuppgiftsincidenter och följs upp i Patientsäkerhetsberättelsen samt genom regionens dataskyddsombud som årligen sammanställer en rapport avseende alla personuppgiftsincidenter. Det är inte möjligt att följa endast röjande av uppgifter kopplat till skyddade personuppgifter/skyddad identitet.
Periodicitet År	Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 2. Medelhög	
Risk att tystnadskultur leder till att anställa inte vågar rapportera problem som gör att den interna kontrollen inte fungerar effektivt	 Mycket hög (12)	Risk hanteras i det systematiska arbetsmiljöarbetet samt genom regionens visseblåsarfunktion
Periodicitet År	Konsekvens 4. Allvarlig Sannolikhet 3. Hög	